

## •• Tussen doen en zeggen, hoge bergen leggen

Aldus vertaalde onze Amsterdamse gymnasium-leraar de spreuk: entre le dire et le faire il y a une grande distance; waarbij dan deze nuance valt op te merken, dat het franse spreekwoord alleen de wijde afstand tussen zeggen en doen constateert, terwijl het nederlandse bovendien doet denken aan een actie om aan de overeenstemming tussen daad en woord zeer grote moeilijkheden in de weg te leggen.

Aan deze spreuk worden we herinnerd bij de teleurstellende handelingen van de laatste synoden der gebonden kerken ten aanzien van wat men noemde „herstel der geslagen breuk“.

Door die synoden is een beroep, door de Haagse synode speciaal een, ik mag wel zeggen, hartstochtelijk beroep gedaan om „weer met ons samen te komen in één kerkverband“.

Zijn nu de daden met deze woorden in overeenstemming geweest?

Er is bitter weinig van gebleken.

We laten nu daár, dat ook de Haagse synode kerkelijke gemeenschap alleen mogelijk achtte met hen, die zoals de Kamper synode het uitdrukte, alleen en ten volle datgene aanvaardden, wat in de gebonden kerken kerkelijke geldigheid bezit, ofschoon men in eigen kring zekelijk niets meer handhaaft van wat men voorheen met klem betoogde Goddelijke waarheid te zijn. We laten ook daár, dat de Haagse synode zeide al 't mogelijke te willen doen om de „geslagen breuk“ te helen, maar..... dan alleen in die weg, waarvan men tevoren kon weten, dat de vrijgemaakte kerken daarvoor zouden bedanken en reeds bedankt hadden, n.l. de weg van samenspreking zonder enige voorafgaande schriftelijke fixatie.

We denken aan de synodale besluiten en handelingen waardoor de gebonden kerken handhaven en uitbreiding geven aan die staat van zaken, waarbij men zich hoe langer hoe verder verwijderd van de gemeenschappelijke kerkrechtelijke basis van vóór 1944/45; de kerkorde, en al meer opschuift in de richting van de Belijdenisloze, „oecumenisch gerichte“ Ned. Herv. Kerk met haar Barthiaanse leidinggevende middengroep.

Wij memoreren:

de handhaving van de kerkelijke hiërarchie, door Dr A. J. Bronkhorst genoemd het kerkrechtelijke deraillement der Doleantie, de besindiging van de kerkrechtelijke „Sturm- und Drang“-periode der Doleantie-beweging;

de blijvende ontkrachting van de artt. 31, 36, 50, 79 der K. O.;

de invoering van het niet aan de plaatselijke kerk gebonden ambt van dienaar des Woords; genoemde Dr Bronkhorst verklaart dat de Herv. Kerk van deze figuur, die samenhangt met het „apostolair accent“ der nieuwe kerkorde, de primeur heeft, maar navolging vond in de gebonden kerken, die een viertal predikanten aanwezen „in dienst van de kerken in 't algemeen“;

het elders in dit blad vermelde besluit om vrijheid te verlenen naar de classes diakonen af te vaardigen met keurstem in zaken van diaconale aard;

voorts de gecombineerde „kerkdiensten“ met de Hervormden, de volledige deelname aan de landelijke en internationale Zendingraad, de samenwerking aan de opleiding van de Indonesische predikanten met de hoogleraar Rosin van Djakarta, de verkondiger, volgens Dr Zuidema, van gevaarlijke en misleidende ketterijen en van valse profetie — we noemen maar niet meer.

Is hier niet „la grande distance“ tussen zeggen en doen? Dit alles overziende, moet men toch vragen aan de gebonden kerken: maar meent ge, wat ge gezegd hebt? Waren uw woorden van innig verlangen naar kerkelijke gemeenschap voor 100 pct. gemeend, zoudt ge U dan niet gehaast hebben om weg te doen wat scheiding bracht, en vooral toegezien hebben, angstvallig toegezien, dat niets werd ingevoerd, dat uw kerken en de onze nog verder uit elkaar zou drijven?

Maar zien we nu, wat in Rapporten wordt voorgelegd aan de Rotterdamse synode, waarvan we in het nr van 19 Juli slechts een paar dingen meedeelden, dan zeggen we: nu naderen de gebonden kerken het beslissende punt.

Zou de synode de voorstellen van deze Rapporten aanvaarden, dan zou de voosheid van het gemeenschapsbegeren zo duidelijk aan de dag treden, dat elk nieuw verzoek om tot elkaar te komen zichzelf alleen maar belachelijk zou maken.

Op heel deze geschiedenis zou dan te meer van toepassing zijn:

Tussen doen en zeggen  
Hoge bergen leggen.

Hoge bergen die buiten de gezichtskring sluiten datgene, waarvan men zeide, dat men er vurig de eenheid mee begeerde.

P. D.

## •• Kool en geit

Dr E. Masseink schreef een brochure „Onverantwoord en onnodig“, met als verklarende ondertitel: „De schorsing en afzetting van Prof. Schilder onhoudbaar.“

Prof. Schilder zelf heeft in ons blad, toen de inhoud van deze brochure in „De Roeper“ in artikelenreeks verscheen, daarover zijn oordeel gegeven; dit kwam neer, ook al bezigde hij die uitdrukking niet, op een „non tali auxilio“.

Wij komen tot geen andere conclusie.

Er is in de gebonden kerken volgens Dr M. alleen maar „hoogteverlies“ vergeleken bij 1834 en 1886; toen moest er „orde“ zijn buiten het criterium van Gods Woord om, in 1944 was er verschil over de orde naar art. 31 K.O. — alsof er niet én in 1834 en 1886, én in 1944 al degenen, die niet bogen voor de synodale wanorde, eenvoudig buiten „de orde“ werden geplaatst. Onverholven kan Dr M. met zekere lof over Toelichting en Praeadvies spreken, „er staat heel wat in, dat de meesterhand van de opstellers verradert“, alleen gaan ze als kerkelijke stukken te ver. Het Praeadvies moest eenzijdige opvattingen weerleggen, maar als kerkelijk stuk had het zich voor een-

zijdigheden naar de andere kant moeten hoeden. Destijds (in 1944) „koersten de kerken naar het sectarisme“ (Dr M. somt dertien symptomen op, om dit te bewijzen) doch dit is alleen maar 'n grote vergissing. Zo kun je dus, als ik het goed begrijp, bij wijze van vergissing ten slotte bij het heidendom terecht komen. Professor Schilder, zegt Dr M., gaf „ergernis“, maar de synode gaf het eerst „ergernis“. En de Haagse synode deed een zeer gelukkige uitspraak (als de synode een knitje in 't riet werpt, hollen „bezwaarden“ onder de synodocratie er op af, alsof 't een vet knitje is). Want de Haagse Synode, schrijft Dr M., heeft al (let op dit al, bedoeld als begin van verandering, wie weet wat grote dingen er nog volgen?) een andere belichting gegeven door de erkenning dat de vroegere synode aanleiding gaf (pertinente onwaarheid, zegt terecht Prof. Veenhof in „Eén Herder... één kudde“) tot de gedachte dat men gehouden was de leeruitspraken op te vatten in de zin van Toelichting en Praeadvies.

Summa summarum: de schorsing en afzetting van Prof. Schilder is onverantwoord, onnodig en onhoudbaar, maar hij heeft in zijn adviezen aan Kampens kerkeraad een gebruik van art. 31 gemaakt waarvan men zeggen moet: men ontwricht er alles mee. Er zijn wel meer aanmerkingen te maken op de synode Sneek-Utrecht, aldus Dr M., maar dan moet men niet terstond het hele kerkverband uit zijn voegen lichten.

Wat kracht gaat er van dergelijke kool-en-geit-spaarderij uit?

Op bl. 51 vraagt de schrijver: „Wat doet U die dit leest, thans om des gewetens wil?“

Ik denk, dat veel bezwaarden zullen antwoorden: precies wat U doet. Wat mopperen, misschien ook nog een voorstel indienen, de „schuld“ wat verdelen, en voorts... blijven.

Blijven in kerken, waarop de ban rust van de vlak tegen de wil Gods ingaande uitbanningen.

Zich blijven scharen achter een synode, die ons beschuldigde van confessionele trouw-breuk en ons uitwierp wijl we haar „Goddelijke waarheid“ verwierpen, en die zich thans noch om de „trouw-breuk“ van honderden ambtsdragers, noch om de verwerping van de „Goddelijke waarheid“ in haar kerken, ook maar in 't minst bekommert.

P. D.

## •• „Mon frère, vos conseils...“

Zij, die van de komende Rotterdamse synode der gebonden kerken een „nieuwe koers“ verwachten ten aanzien van de Vrijmaking, moeten na de bekendmaking van de namen der afgevaardigden zich wel erg teleurgesteld gevoelen.

Van de 26 predikanten die als afgevaardigden naar Rotterdam gaan, waren er 18 ook lid van de Haagse synode. Slechts 8 van hen die in Den Haag waren, verschenen niet in Rotterdam.

Voor het overgrote deel (voor minstens twee derde) hebben dus de Particuliere Synoden afgevaardigden benoemd, die lid waren van de vergadering, welke aan alle voorgaande fatale synodebesluiten zekelijk niets veranderd heeft.

Nu geldt in de gebonden kerken de regel: wat een meerdere vergadering besluit, dat hebben alle kerken in dat ressort besloten.

En waar alle Particuliere synoden zich hebben uitgesproken, heeft dus het overgrote deel van de kerken al betuigd: wij geven ons vertrouwen aan die afgevaardigden, die in meerderheid zekelijk niets willen veranderen.

Tot hiertoe bleek de synode van de gebonden kerken de holle bolle Gijds die stapels bezwaarschriften kon verslinden zonder wezenlijk ook maar een zier te veranderen.

Zij was tegen de stellers van al die gravamina heel vriendelijk, maar dan op de manier van 't Franse versje:

Mon frère, vos conseils sont les meilleurs du monde,  
Ils sont bien raisonnés et j'en fais un grand cas,  
Mais vous trouverez bon que je n'en use pas!).

Natuurlijk zei de synode het niet precies zó.

Maar het resultaat was gelijk.

En als nu Rotterdam eens Den Haag zou volgen?

Wel, dan keren de „bezwaarden“ (indien de komende synode althans niet, gelijk Dr Masseink het uitdrukt, volgt het „veto“ van Prof. H. N. Ridderbos, die in „Geref. Weekblad“ betoogde, dat men bij elke volgende synode maar niet opnieuw over de „kerkscheuring“ in appél kan gaan) over drie jaar met hun bezwaren terug.

En zo voort. En zo voort.

Zonder „veto“: ad infinitum?

En is zo de consciëntie gerustgesteld?

P. D.

1). Vriendlief, uw raadgevingen zijn de beste ter wereld, Ze zijn heel verstandig, en ik stel ze zeer op prijs, Maar U zult wel goed vinden, dat ik er geen gebruik van maak.

## •• Wat is naastenliefde, losgemaakt van de liefde tot de Here?

Onder de vele bezwaarschriften die bedoelen „heling van de kerkelijke breuk“, bevindt er zich een van iemand, die zijn mishandelde broeders verliet om naar het synodocratische kamp over te lopen. Hij doet 'n dringend beroep op de komende Rotterdamse synode „door te breken tot de grote, zelfverloochende liefde tot degenen, die in wezen met ons een even dierbaar geloof hebben, welke overeenkomstig de reeds genoemde geloofsnorm onder de zegen Gods de weg kan banen tot het hart der anderen.“

Opzettelijk ga ik voorbij aan ettelijke, laat ik zeggen, onjuistheden, in dit zinnetje opgetast.

Requiescant is van oordeel, dat het fijne puntje in heel het geding is: gebrek aan liefde tot elkander. Als nu zijn synode in liefde „doorbreekt“, dan is er kans, dat ook onze liefde begint te ontwaken. Meer liefde tot elkander — dan is alles gered.

Ik moge hier tegenover stellen:

1o, dat alle liefde tot elkander wortelt in de liefde tot de Here;

2o, dat door de besluiten en handelingen van de synoden der gebonden kerken, oorzaak van de kerkelijke ellende, het recht en de waarheid des Heren diep zijn gekrenkt;

3o, dat men geen vruchten kan kweken aan een wortelloze plant;

4o, dat liefde tot de Here, tot Zijn recht en Zijn waarheid, de gebonden kerken al lang had moeten dringen, weg te doen wat de Here bedroeft en vertoornt, in plaats van acht jaar lang in de opstand tegen Hem te volharden;

5o, dat men de vrijgemaakte kerken hierin beproeve: indien men terugkeert van de schadelijke synodale wegen, en de Here de eer geeft in het buigen voor Zijn waarheid en recht, de vrijgemaakte kerken zich niet zullen haasten om in hartelijke blijdschap en dankbaarheid de samenwerking te zoeken.

P. D.

## Nagift Orgelfonds

N. N. te de B. zond mij nog f 3.—, bestemd voor 't Orgelfonds. Zeer hartelijk dank.

P. D.

## De bibliotheek van wijlen Prof. Schilder

1ste verantwoording: 21 Juli: J. v. d. D. te R. f 10.— („weinig, maar uit een goed hart“; ik zeg erbij: zulk een inzet is niet kwaad!); H. W. te H. f 5.—; P. v. E. te M. f 1.— (de eerste gift uit „mijn“ provincie: Zeeland); J. V. te O. f 3.—; 22 Juli: L. A. K. te S. f 2.50; F. H. v. d. S. te D. f 10.—; C. v. A. te U. f 5.— (grootlijet No. 100; ter navolging!); J. B. te B. f 5.—; 23 Juli: R. B. te Z. f 5.—; 24 Juli: Z. te K. f 2.50 („wens U rijke vrucht of Uw loffelijk initiatief“; moge inderdaad onze wens in vervulling gaan); P. F. R. te H. f 2.50; 25 Juli: D. S. te D.-R. f 2.50; 28 Juli: Mej. I. J. D. te H. f 5.—; J. t. H. te T. f 2.—; F. I. en J. d. M. te R. f 2.—; 29 Juli: Mej. C. J. N. te A.-W. f 1.—; Mej. E. V. te L. f 5.—; 30 Juli: P. S. te V. f 3.— (groot No. 100; „weinig maar uit een goed hart“; én..... uit de plaats, waar ik de lagere school bezocht; dát doet een mens goed!); 31 Juli: J. B. te B. f 2.50; 1 Aug.: J. K.-de R. te O. f 2.50; J. B. te W. f 2.50; 6 Aug.: dames K. en B. te D. f 5.—; 8 Aug.: N. N. te M. f 5.— (van iemand, die bij mij een nacht overbleef en dan zegt: ik ben..... N. N.). Totaal f 89.50.

Deze verantwoording sluit af op 9 Aug.

Zorgt u ervoor, dat er a.s. Zaterdag weer heel wat binnen is?

P. JASPERSE,

giro 25727.

2e verantwoording. Sinds mijn vorige verantwoording kwamen de volgende giften binnen: J. K. Z. te G. f 2.50; G. H. B. te A. f 5.—; L. B. te A. f 2.50; D. H. te R. f 25.—; W. H. te G. f 5.—; totaal f 40.—; vorige verantwoording f 402.90, dus samen f 442.90.

De laatstgenoemde broeder geeft het volgende bij-schrift: „t Laatste bijet voor een goed doel. Uit een dankbaar hart voor wat de HEERE gaf, opdat K. 8. mag spreken ook na zijn dood.“

Met grote erkentelijkheid en met volledige instemming met de dankbare waardering, die uit dit bij-schrift spreekt. Hoop ik, dat nog vele broeders en zusters dit voorbeeld zullen volgen. Zij behoeven volstrekt niet op het laatste bijet te wachten. Ik zou hun in overweging willen geven, stel deze goede daad niet uit, maar vul het eerste het beste bijet van Uw boekje in. Zoals bekend is mijn post-rekeningnummer 50440.

Ik hoop in mijn volgende verantwoording weer vele giften te mogen opnemen.

P. GROEN.

## POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

## Gemeenschap in de arbeid

VI

Als R.K. Solidaristisch ideaal.

Wanneer wij met de recente, geschetste ontwikkeling van liberalisme en socialisme voor ogen deze beide humanistische maatschappelijke stromingen, wier zin tot gemeenschap in onze beide vorige artikelen aan de orde kwam, alvorens tot een beschouwing van het R.K. Solidarisme over te gaan ook nog even onderling vergelijken, dan treft het ons, dat wij hier een naar elkander toegroeien kunnen waarnemen. Terwijl vooral in de laatste decennia, zoals ook implicite begrepen is in de geciteerde erkenning van het Rapport van de P.v.d.A. betreffende meerdere sociale belangstelling in ondernemerskringen, de liberale denkwereld zich steeds meer ernstig is gaan instellen op de sociale zijde van het maatschappelijk leven, daar kan van het Socialisme worden gezegd, dat de ontwikkeling in de richting van het Personalistisch Socialisme het heeft gebracht tot een verzachting, althans tot een meer op de achtergrond dringen van de marxistische klassenstrijd-theorie. Er zijn er zelfs geweest, die de stelling aandurften, dat het marxisme door het socialisme overwonnen zou zijn. Deze optimistische waardering zouden wij niet gaarne voor onze verantwoording nemen. Wij brengen in rekening, dat in de P.v.d.A. vogels van diverse pluimage — volgens het genoemde rapport moeten wij zelfs rekening houden met zeer uiteenlopende levensbeschouwingen — in de laatste jaren bijeen zijn gekomen. Dit maant tot voorzichtigheid om niet al te spoedig bepaalde veranderingen als principieel en blijvend op te vatten. Zal deze partij trekkracht

willen blijve volksgroeper kunnen wor heeft er on van eigen p leven waarv nen Partijve socialistische kennen, kun het streven ook wannee tische, geel gezeld gaat tionale drel hervorminge lijn plaatse van de idee ma der daar cipeel afsta idee van de in publiekre verdragende kunnen tege de P.v.d.A. ken heeft, e de sociale onder invloe massa van gelijk mag derheid der uitbrengen een dualism van de pri klassenstrijd

Wat nu d treft, zij m ethische, hu mering ene punt staat l nog precies stra reeds i Socialisme i privaatszaak over. Beide men aan d buiten part maire, besl Bij zoveel linge versch de vraag n ele verschil orde wordt kolommen. Juli en 5 A schrijver v tische zijde, als ze part in P.v.d.A. titel „Cons blijkt, dat veronderste aspect van van een va optreden n Liberalisme toch blijft l voor de vri broederscha ken opkomt plaatst zie extreem col lationaal listische ins ideaal der l zijn gaan tr Socialisme tendenzen, en Plan-Eco aanzienlijke, plaats in h dacht.

Richten v R.K. Solida een stromin genwoordig. Binnen de v behalve de sociale groe genoemd w de eerste v vath en Ud rekenen het zich politiee blijkbare in stelde R.K. vinden.

De naam Pesch S.J., de filosofie en economi op het doos economie, d Mitte zwisc tralisation ein drittes mus geben beide extre

in van de syno-  
kerkelijke ellen-  
n diep zijn ge-  
a aan een wor-  
t en Zijn waar-  
moeten dringen,  
toort, in plaats  
n Hem te vol-

hierin beproeve:  
e synodale we-  
uigen voor Zijn  
n zich niet zul-  
n dankbaarheid  
P. D.

id voor 't Orgel-  
P. D.

D. te R. f 10.—  
zeg erbij: zulk  
f 5.—; P. v. E.  
incle: Zeeland);  
S. f 250; F. H.  
— (grootbillet No.  
23 Juli: R. B.  
U rijke vrucht  
d onze wens in  
5 Juli: D. S. te  
f 5.—; J. t. H.  
—; 29 Juli: Mej.  
f 5.—; 30 Juli:  
f maar uit een  
de lagere school  
uli: J. B. te B.  
B. te W. f 250;  
Aug.: N. N. te  
ht overbleef en  
50.

f-  
weer heel wat  
JASPERSE,  
giro 25727,  
verantwoordig

—; L. B. te A.  
f 5.—; totaal  
), dus samen

t volgende bij-  
doel. Uit een  
dat K. S. mag

ige instemming  
inschrift spreekt.  
s dit voorbeeld  
op het laatste  
g willen geven,  
het eerste het  
ad is mijn post-  
ding weer vele  
P. GROEN.

## AAL LEVEN

## arbeid

te ontwikkel-  
oor ogen deze  
e stromingen,  
te vorige arti-  
een beschou-  
gaan ook nog  
t ons, dat wij  
n waarnemen.  
zoals ook im-  
rkenning van  
nde meerdere  
rskringen, de  
nstig is gaan  
maatschappelijk  
orden gezegd,  
het Persona-  
tot een ver-  
e achtergrond  
rijd-these. Er  
indurden, dat  
erwonnen zou  
uden wij niet  
en. Wij bren-  
ls van diverse  
port moeten  
uiteenlopende  
e jaren bijeen  
gheid om niet  
als principieel  
tj-trekkraft.

willen blijven behouden op de sterk links gerichte volksgroepen, dan zal het revolutionaire geluid niet kunnen worden gemist en de Partij van de Arbeid heeft er ongetwijfeld in haar midden, die op grond van eigen persoonlijke levensbeschouwing, op het leven waarvan ook zij evengoed als de anderen bin- nen Partijverband recht hebben, het meer radicale socialistische geluid, zoals wij dat uit het verleden kennen, kunnen voortbrengen. Vandaar dan ook, dat het streven naar maatschappelijke veranderingen, ook wanneer dit wordt nagestreefd langs reformis- tische, geleidelijke weg, toch steeds bij tijden ver- gezeld gaat van het verwijderd gerommel van revolu- tionaire dreiging, wanneer richting of tempo van de hervormingen niet aan de wensen voldoen. Op deze lijn plaatsen wij ook, dat, ondanks het propageren van de idee der bedrijfsgemeenschap en van het sche- ma der daarvoor gedachte organen, nog nimmer prin- cipieel afstand is gedaan van het zich toch met de idee van de bedrijfsgemeenschap — en dan nog wel in publiekrechtelijke vorm — in geen enkel opzicht verdragende recht van staking. Men zou ons hier kunnen tegenvoeren, dat de politieke organisatie van de P.v.d.A. toch officieel met de klassenstrijd gebro- ken heeft, doch dan plaatsen wij daartegenover, dat de sociale organisatie van het N.V.V. nog volledig onder invloed van de klassenstrijd staat en van de grote massa van zijn leden geldt dit o.i. evenzeer. Waar, gelijk mag worden aangenomen, de overgrote meer- derheid der leden van het N.V.V. politiek hun stem uitbrengen op de P.v.d.A., daar bespeuren wij hier een dualisme, dat ons onzeker doet zijn ten opzichte van de principiële waarde van dit loslaten van de klassenstrijd in het politieke verband.

Wat nu de figuur van liberalisme en socialisme be- treft, zij missen in hun organisatie bij hun in het ethische, humane positie kiezende fundering, de nor- mering ener erkende, Goddelijke Openbaring. Op dit punt staat het Socialisme, ook in zijn nieuwere vorm, nog precies op hetzelfde standpunt als waarop Troel- stra reeds in het begin van deze eeuw stond en het Socialisme in het algemeen met hem, dat godsdienst privaatszaak is. Het Liberalisme denkt er precies zo over. Beide kennen aan de religie, bij alle achtung die men aan deze, als aan een geestelijke waarde, die buiten partij of beweging ligt, toedraagt, geen pri- maire, beslissende betekenis toe in hun organisaties. Bij zoveel overeenstemming en bij afnemende onder- linge verschillen, behoeft het niet te bevreemden, dat de vraag naar het in deze tijd kenmerkende principi- ele verschil tussen Liberalisme en Socialisme aan de orde wordt gesteld. Zo heeft b.v. de N. R. Crt in haar kolommen, in de nummers van 22, 24, 28, 30 en 31 Juli en 5 Augustus, een discussie geopend tussen een schrijver van liberale en een schrijver van socialisti- sche zijde, over deze nog aanwezige verschillen, zo- als ze partij-organisatorisch tot uitdrukking komen in P.v.d.A. en V.V.D. Deze artikelenreeks draagt als titel „Conservatief of vooruitstrevend?“, waaruit blijkt, dat de onderlinge verschillen zij het ook nog veronderstellenderwijs worden besproken onder het aspect van het behoudend of meer conservatief zijn van een van beide richtingen. Beoordeeld naar het optreden naar buiten valt waar te nemen, dat het Liberalisme ook bij zijn toegenomen sociale inslag toch blijft handhaven zijn karakter van kampvechter voor de vrijheid uit de trias „vrijheid, gelijkheid en broederschap“, terwijl het Socialisme meer uitgespro- ken opkomt voor gelijkheid en broederschap. Zich ge- plaatst ziende in een positie van oppositie tegen extreem collectivistische strevingen als van het in- ternationaal communisme, moge ook bij de persona- listische inslag van het tegenwoordig Socialisme het ideaal der individuele vrijheid mede op de voorgrond zijn gaan treden, dit neemt toch o.i. niet weg, dat het Socialisme zelf allermintst vrij is van collectivistische tendenzen, gelet het geporteerd zijn voor socialisatie en Plan-Economie, waarbij aan de Overheid een zeer aanzienlijke, centrale en centraliserende functie en plaats in het economisch en sociaal bestel is toege- dacht.

Richten wij nu vervolgens onze aandacht op het R.K. Solidarisme, dan hebben wij daarmee voor ons een stroming binnen het Rooms Katholicisme, die te- genwoordig ongetwijfeld de meest toonaangevende is. Binnen de wallen van het Rooms Katholicisme huizen behalve de solidaristische, ook nog wel meer radicaal- sociale groeperingen. Wat de laatste betreft kan b.v. genoemd worden de radicale Oostenrijkse school, na de eerste wereldoorlog, waartoe Orel, Hohóff, Hor- váth en Ude behoorden, men kan ook voorts daartoe rekenen het optreden van die R. Katholieken, welke zich politiek in de P.v.d.A. hebben georganiseerd en blijkbaar in de meer gematigde, solidaristisch inge- stelde R.K. partijgroepering zich niet meer konden vinden.

De naam Solidarisme is afkomstig van Heinrich Pesch S.J., die daarmee een bepaalde toepassing van de filosofie van Thomas van Aquino op het sociale en economische leven ging benoemen. In de inleiding op het door hem uitgegeven Lehrbuch der National- economie, deel I, schrijft hij dienaangaande: „In der Mitte zwischen beiden Extremen einer absoluten Zen- tralisation und einer absoluten Dezentralisation steht ein drittes System, dem wir den Namen „Solidaris- mus geben wollen.“ (Het midden houdende tussen beide extremiteten van een absolute centralisatie

(waarmee het socialisme is bedoeld, G.) en een ab- solute decentralisatie (waarmee het individualistisch liberalisme is bedoeld, G.) staat een derde systeem, waaraan wij de naam „Solidarisme“ willen geven). Dat het solidarisme het midden zou houden tussen socialisme en liberalisme is ook opgemerkt door een R.K. schrijver als Aengenent. Deze midden-positie, waarop wij nog nader terugkomen, is te verklaren uit de critiek, die in de bekende Pauselijke Encyclieken „Rerum Novarum“ (1891) en „Quadragesimo Anno“ (1931), beide kerkelijke, gezaghebbende documenten, die in combinatie de principiële grondslag gelegd heb- ben voor het tegenwoordig R.K. Solidarisme, aan het woord is tegen Liberalisme en Socialisme.

Een wijsgerige definitie van het Solidarisme tref- fen wij aan in het werk „Wijsgerige Gemeenschaps- leer“ van P. Dr Mr Angelinus O.F.M. Cap. Wanneer deze op blz. 181 verklaart: „Het solidarisme is wezenlijk hierdoor gekenmerkt, dat het zowel de zelf- standigheid van de menselijke persoon, als zijn deel- zijn erkent, en daarmee samenhangend, enerzijds de persoonlijke rechten van de mens veilig stelt tegen- over buitensporige aanspraken van de Staat, en an- derzijds toch tevens de plichten tegenover de gemeen- schap ethisch fundeert.“ Deze wijsgerige karakter- tekening maakt reeds dit wel duidelijk, dat wij met dit R.K. Solidarisme te doen hebben met een beschou- wing van de gemeenschap, die zich zowel richt tegen de pur sang individualistisch Liberalistische gemeen- schapsbeschouwing, die de Duitse filosoof uit het be- gin der vorige eeuw, Max Stirner, deed spreken van de gemeenschap als van een „Verein von Egoisten“ (Vereniging van egoïsten) als tegen die van het col- lectivistisch socialisme. Volgens dit R.K. Solidarisme moet de mens de gemeenschap dienen, offers voor haar brengen, en dit niet uit berekening, tuk op eigen belang, hetgeen individualistisch zou zijn, ook niet uit belangstelling voor de gemeenschap, alsof deze een dusdanige eigen waarde en superioriteit zou bezitten, dat de individuele mens geheel ondergeschikt zou zijn aan de gemeenschap, wat een totalitaire zienswijze zou verraden, maar uit zuivere saamhorigheidsoverwegin- gen. Dit bepaalde karakter ligt ook zeer duidelijk uit- gesproken in het woord „Solidarisme“, dat wijst op solidariteit, verbondenheid, saamhorigheid. Zoals uit bovenstaande karakterbeschrijving van het solidaris- me blijkt, volgen wij dus niet een schrijver als J. F. P. Dijkhuis, die in zijn boek „De Rechtsgrond van het Medezeggenschap“ onder het Hoofdstuk „Het Corpo- rativisme en Solidarisme“ naast de R.K. Sociale leer, ook het Lutheranisme, Calvinisme en tenslotte zelfs het Nationaal-Socialisme en Fascisme als „andere solidaristische leren“ bespreekt. Wij zouden de naam Solidarisme, mede op grond van het feit, dat voor zover ons bekend voor het eerst de genoemde R.K. schrijver Heinrich Pesch S.J. deze naam op de R.K. sociale leer ging betrekken, voor deze R.K. stroming willen reserveren. Ter onderscheiding van de andere, genoemde stromingen staan ons wel betere in hoofd- zaken principieel typerende termen ter beschikking, nog afgedacht van de overweging, dat wij de toepas- sing van de term solidarisme op fascisme en nationaal-socialisme verwarrend en onjuist vinden, ook al zien wij wel punten van overeenkomst met deze be- wegingen.

Van R.K. zijde, met name ook door de reeds ge- noemde publicist, pater Angelinus, is er gewezen op een bepaalde overeenstemming, die er zou bestaan tussen dat Solidarisme en het tegenwoordige Perso- nalistisch Socialisme, daar hij in een noot onder pag. 185 van zijn boek verklaart „In zijn grondtrekken (bedoeld is het personalistisch socialisme, G.) stemt het overeen met het Solidarisme, daar het van on- aantastbare persoonlijkheidsrechten uitgaat en tevens strikte rechten toekent aan de gemeenschap.“ Toch kenne men aan deze verklaring niet te veel waarde toe, daar de schrijver er in één adem bijzegt „Het personalistisch socialisme, als maatschappijleer ge- nomen, vertoont nog te weinig eigen kenmerken om voor een afzonderlijke behandeling in aanmerking te komen“. In feite heeft dan ook die door Pater Angelinus geobserveerde overeenstemming tussen solidarisme en personalistisch socialisme, hoezeer ook o.i. terecht en daarmee meteen principieel de zwakke stede bloot leggend van beide, bij hem geen andere waarde dan wat hij als overeenstemming in grondtrekken tussen R.K. solidarisme en personalistisch socialisme meent te kunnen waarnemen, door hem als reeds in het van oudere datum zijnde R.K. solidarisme begrepen wordt geacht te zijn. Een geheel andere vraag is, of de R. K. volksmassa de punten van principieel verschil, die er volgens R.K. publicisten tussen beide, genoemde stromingen wel degelijk bestaan, dermate beseft, dat zij zich bij het eigen solidarisme zou houden en niet tot het personalistisch socialisme zou begeven. Op dit punt hebben de laatste verkiezingen voor de Tweede Kamer een merkwaardige verschuiving in de richting van het Personalistisch Socialisme te zien gegeven van een groot aantal R.K. kiezers. Dit zal ongetwijfeld aan R.K. zijde tot nadere principiële bezinning en af- bakening dwingen. In ons volgend artikel hopen wij, na deze meer algemene oriëntering nog iets nader op dit R.K. Solidarisme in te gaan, waarbij wij dan de gelegenheid zullen vinden ook over de overeenstem- ming tussen R.K. solidarisme en Personalistisch So- cialisme het een en ander op te merken.

P. GROEN.

## STEMMEN UIT ONZE KERKEN

## Rome en de moderne kunst

De heer D. J. Oggel te Axel zendt ons onderstaand artikel met bijschrift van zijn hand.

Maar al te veel, zo schrijft mgr Constantini in de „Osservatore Romano“, kloppen zekere dwalingen in naam van het modernisme of van de achtung voor de mens en ook uit ordinaar winstbejag op luidruchtige wijze aan de deuren der kerken. Een bisschop schreef mij, dat men heden ten dage in Frankrijk zelfs spreekt van „Une querelle de l'art sacré“ (een gekrakeel om de kerkelijke kunst). Tijdschriften over gewijde kunst, uitgegeven door kloosterlingen, juichen de nieuwe rich- tijnen toe. Het is bekend welk een rumoer er is ont- staan naar aanleiding van de beschilderingen van een kapel in Vence door Matisse. Ook Chagall zou van plan zijn een katholieke kerk te beschilderen. Picasso zou er over denken een..... communistische kapel te decoreren. Onlangs heeft G. Rouault Parijs in opwin- ding gebracht met zijn afgruwelijke kruisbeelden. „Onlangs“, zo schrijft mij een Franse schilder, „heb- ben wij een kerk bezocht, waarvan de voorgevel de in- druk geeft van een casino en het interieur van een bioscoopzaal, met een sfeer van Jansenistische dorheid, die ons zeer heeft getroffen. God is niet meer dicht bij ons, maar verschrikkelijk ver af. Onze kinderen, die er binnen gingen, schrokken ervan en zij riepen uit: het is geen kerk, waar men kan bidden, maar waar men zich krom kan lachen.....“

„Sommige leden van de geestelijkheid, beneveld door de huidige kunstuiting, zien Christus nog slechts in de gestalte van de gegeselde, als een door de mar- telingen misvormd wezen, als de ongelukkige, die onder zijn zending is bezweken. Maar de Christus van de Verrijzenis, het beeld van de Christelijke godsdienst, wordt stilzwijgend voorbijgegaan, en wanneer men dit beeld voor hen oproept, doen zij alsof zij zich generen en gaan liever aan dit onderwerp voorbij.“

Een Duitse schilder schreef mij, dat er geen kerke- lijke of profane kunst is, maar alleen maar kunst; een andere schilder durft zeggen, dat het niet aan de kerk toekomt te oordelen over kunstaangelegenheden, doch alleen aan de kunstenaars.....

Wij bevinden ons volop in het Babel van de kunst. Daarom hebben godsdienstige personen en hoogstaande kunstenaars aan de H. Stoel verzocht tussenbeide te komen, teneinde het offensief der kunst tegen de ka- tholieke cultuur te bedwingen.

De ketterij van de achttste eeuw en die van het pro- testantisme hebben de verering van de beelden der heiligen bestreden. Thans wordt de verering niet ver- boden, maar men deformeert en degradeert deze ver- ering door de beelden en voorstellingen zelf weerzin- wekkend te maken. Van een negatief aspect is men gekomen tot een positieve schending.

In het tijdschrift „Arte Christiana“ van 11 Decem- ber 1951 schreef een gezaghebbend geleerde:

„De verminkingen van de afbeeldingen van Christus en van de H. Maagd maken deze werken werkelijk tot geschilderde godslasteringen, die door een index ver- boden zouden moeten worden. In onze dagen van ver- warring en van innerlijke ketterij is alleen het beroep op Rome mogelijk. En het is dringend, opdat het kwaad eerst nog niet dieper inwortelt. De lammeren der kudde smeken om bescherming“.

Uit bijgaand stuk uit het roomse dagblad „De Stem“ blijkt duidelijk welke moeilijkheden de roomse kerk krijgt met haar beeldendienst, in verband met de moderne op- vattingen die zich in de kunst baanbreken. De nieuwe richtlijnen die tegenwoordig opgang maken en ook in de roomse kerkelijke kunst doorwerken, gaven aanleiding voor het H. Office om hiervoor richtlijnen te geven.

Mgr Constantini noemt de moderne opvattingen „dwa- lingen“, doch vergeet dat de grootste dwaling de beel- dienst zelf is.

Doch de beeldendienst wil men met alle macht behou- den. Hierop wijst wel de uitdrukking in het stuk in „De Stem“: „de ketterij van de achttste eeuw en die van het protestantisme hebben de verering van de beelden der heiligen bestreden. Thans wordt de verering niet verbo- den, maar men deformeert en degradeert deze verering door de beelden en voorstellingen zelf weerzinwekkend te maken. Van een negatief aspect is men gekomen tot een positieve schending.“ Na gewezen te hebben op het feit, dat de afbeeldingen van Christus en van de H. Maagd tegenwoordig veelal geschilderde godslasteringen zijn, volgt de tirade: de lammeren der kudde smeken om be- scherming.

Indedaad is bij Rome het vraagstuk der kerkelijke kunst veel urgenter dan bij de kerken der Reformatie. Ook wij zullen veelal de moderne uitingen der „zoge- naamde“ kunst veroordelen en de ontwikkeling daarvan betreuren.

Doch het in-droevige is dat Rome spreekt van gods- lastering en ontheiliging alleen inzake deze ontwikkeling der kunst, en niet ziet of wil zien dat de grootste gods- lastering en ontheiliging schuilt in de verderfelijke aan- vaarding van de beeldendienst. Als het maar door deze ontwikkeling inzage dat de grondfout zit in de eigen onschriftuurlijke beeldendienst, zou dit haar op de goede weg brengen.

Als het met ons kon onderschrijven vraag en antwoord 98 H.C.: „Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden? Neen, want wij moeten niet wijzer zijn dan God, dewelke zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkond- ging Zijns Woords wil onderwezen hebben“, zou Gods Naam meer eer ontvangen.

Mogen we ons steeds bewust zijn welke zeg- ningen God ons geeft en ons benaarstigen om in trouw aan Zijn Woord onze wegen te richten.